

Jezuïeten

nr. 37 | lente 2014

Colofon

Jezuieten is een uitgave van de Nederlandse en de Vlaamse Provincie van de Sociëteit van Jezus. Het verschijnt viermaal per jaar en is bedoeld voor familieleden, vrienden en weldoeners. Het blad is in principe kosteloos. Giften zijn altijd welkom.

Voor Nederland:
Stichting St. Claverbond te Den Haag
ING 828228
IBAN: NL85INGB0000828228
BIC: INGBNL2A

Voor Vlaanderen:
vzw Lessiusvereniging,
Koninginnelaan 141
1030 Brussel
Rekeningnummer 435-2059281-51
IBAN: BE75 4352 0592 8151
BIC: KREDBEBB

Redactie:
Ward Biemans SJ, Guido Dierickx SJ,
Walter Fabri SJ, Eduard Kimman SJ
en Carola Lexmond-Kiepe

Amaliastraat 13
NL - 2514 JC Den Haag
c.lexmond@prov.jezuieten.org
tel. 070 364 29 22

Jezuietenhuis Hurtado
Drongenplein 26
B - 9031 Drongen-Gent
walter.fabri@oudeabdij.be

ISSN 0167-2967

Verantwoordelijk uitgever:
Jan Stuyt SJ
Koninginnelaan 141
1030 Brussel

Administratie abonnementen
voor Vlaanderen:
marc.vannieuwenhove@jesuits.net

Foto voorkant:
Cyril Kuttiyanikkal (rechts)
bij zijn promotie, met
Jos Moons SJ.
Foto: Nico de Groot.

VOORWOORD

In dit nummer veel aandacht voor het hoger onderwijs: Paul de Blot die afscheid nam van Nyenrode Business Universiteit; de voortgang van de Xaverius-leerstoel en theologie studeren in Utrecht. Maar het leven is meer dan studeren. Zo kunt u lezen over de bedevaartsroute in Spanje van Loyola, waar de heilige Ignatius werd geboren, naar Manresa, waar hij een ingrijpende bekeringservaring opdeed.

Internationaal nieuws is er over pater Frans van der Lugt uit Syrië, die bekend is in binnen- en buitenland sinds zijn dramatische oproep op You-tube om hulp voor de Syrische bevolking. We gedenken pater Michael Van den Bogaert, die zijn beste krachten gaf aan het hoger onderwijs in de Indiase staten Jharkand en Orissa, Madhya Pradesh en Chattisgarh. Eveneens staan we stil bij het overlijden van de paters Anton Dekkers en Bernard Van Dorpe.

Luchtiger nieuws komt er zoals gebruikelijk uit de huizen, van Vic Rubberecht en van scholastiek Bart Baele. Wie wil lezen 'waarom het christendom ondanks alles verrassend veel emotionele diepgang heeft', kan terecht bij het nieuwe boek van Francis Spufford.

INHOUDSOPGAVE

ACTUALITEITEN - Nyenrode eert Paul de Blot bij afscheid	3
Frans van der Lugt SJ in Homs, Syrië - Jan Stuyt SJ	4
De Xaverius-leerstoel - Henk Witte	6
QUICK SCAN - Jan Renkema	7
WERELDWIJD - Herdenking van pater Michael Van den Bogaert	8
KORTE BERICHTEN	11
WERELDWIJD - Herdenking van pater Michael Van den Bogaert	11
WERELDWIJD - 200 jaar herstel Sociëteit van Jezus: 1814 - 2014 - Eduard Kimman SJ	16
IN DE KIJKER - Theologie in Utrecht - Eduard Kimman SJ en Jos Moons SJ	18
IN DE VERREKIJKER - Het pad van Ignatius - bedevaartstocht voor de 21 ^e eeuw - José Luis Iñaberrí SJ	20
BOEKEN - Dit is geen verdediging - Francis Spufford	22
IN DE VERREKIJKER - De <i>cohabitation</i> (2) - Vic Rubberecht	23
IN MEMORIAM - Anton Dekkers SJ, Bernard Van Dorpe SJ	24
UIT DE STUDIEHUIZEN - Bart Baele SJ	26
ACTIVITEITEN	27

ACTUALITEITEN

Nyenrode eert Paul de Blot bij afscheid

Op 20 november 2013 vierde Nyenrode Business Universiteit haar Dies Natalis. Tijdens deze bijeenkomst nam Nyenrode afscheid van haar oudste hoogleraar, prof. dr. Paul de Chauvigny de Blot SJ (89).

Paul de Blot startte zijn werk op Nyenrode in 1979, toen hij werd aangesteld als campusmoderator. Hij promoveerde in 2004, op 79-jarige leeftijd, in de bedrijfskunde op het onderwerp 'Vernieuwing van organisaties in een chaotische omgeving door vernieuwing van de mens'. In 2006 werd hij hoogleraar in organisatievernieuwing met de leerstoel Business Spiritualiteit en gaf zijn openbare les over de mystiek van het zakendoen. Vanuit deze specialiteit gaf hij werkcolleges, trainingen en workshops aan zowel studenten als aan bedrijven.

Rector magnificus prof. dr. Miša Džoljić benadrukte dat Paul, gezien zijn persoonlijke geschiedenis iemand is met misschien wel zes levens. Spiritualiteit is niet zichtbaar met het blote oog, maar wel voelbaar als je het toelaat, zei hij. 'Paul is niet iemand die alles al heeft, maar iemand die weinig nodig heeft.' Omdat Paul bekend staat om het vertellen van indrukwekkende en inspirerende verhalen, deed de rector hem nu zelf een verhaal cadeau. Oud-president van Nyenrode Henjo Hielkema vertaalde vervolgens kort over de levensloop van Paul. Hij noemde Paul 'een kruising tussen Nelson Mandela en moeder Teresa, met dien verstande dat Paul

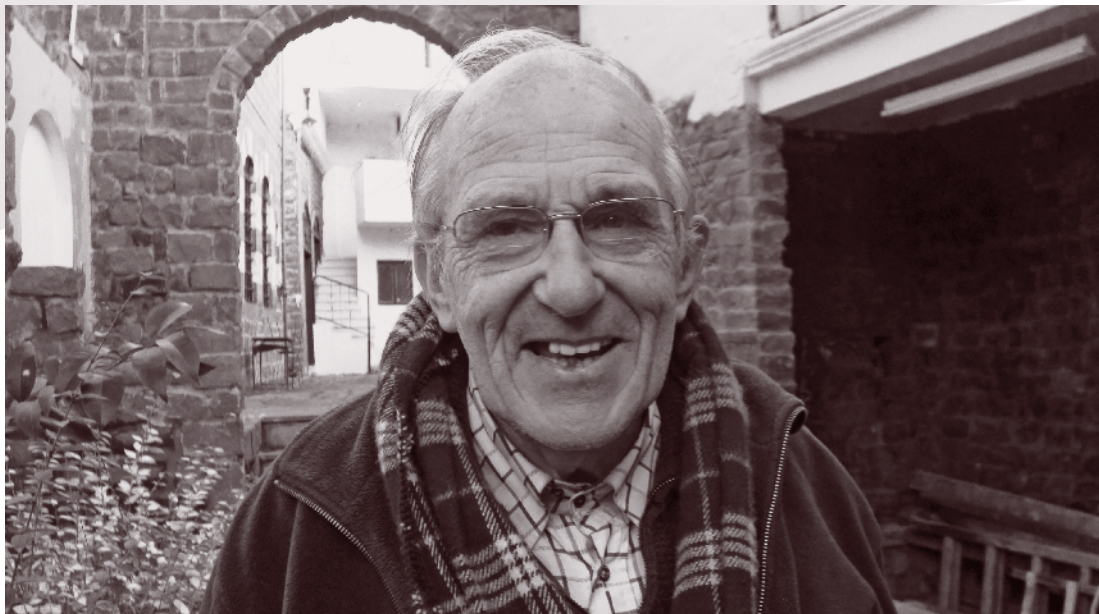
een stuk jonger is.' Daarna traden de jonge talenten van de Fancy Fiddlers op. Paul luistert zelf graag naar hun muziek en wilde die daarom tijdens zijn afscheid delen met anderen. Docent Herman van der Meulen kwam op als clown met verschillende kleine clowntjes in zijn gezelschap. Paul de Blot is zelf ook gediplomeerd clown. Herman van der Meulen kwam met een gedicht over wat talent is. Talent is worden wie je bent, is zijn stelling. Na de pauze was het tijd voor het officiële deel van het programma: de afscheidsrede van Paul de Blot getiteld 'Van duurzaamheid tot zingeving', waarin hij veel aandacht had voor het karakter van Nyenrode en hoe Nyenrodianen in de wereld staan. In 2009 publiceerde hij zijn boek over het crisismanagement van Ignatius van Loyola. Daarnaast is hij jarenlang hoofdredacteur geweest van het tijdschrift Business Spiritualiteit Magazine Nyenrode en schrijft hij elke twee weken een column over dit onderwerp in zijn weblog www.pauldeblot.nl.

Paul de Blot SJ tijdens zijn afscheidsrede.

In 2013 verschenen twee boeken: 'Ik heb een droom - Van duurzaamheid tot zingeving - De natuur als onze leerschool' en 'Servant leadership en business spiritualiteit. Gesprekken tussen Paul de Blot en Ed Voerman'. Bestellen van deze boeken en tijdschriften kan via: www.managementboek.nl

Bron: www.nyenrode.nl

Frans van der Lugt SJ in Homs, Syrië. Foto: Arnold Karskens.

Frans van der Lugt SJ in Homs, Syrië

Kruispunt radio zond op 31 januari 2014 een gesprek uit tussen journalist Wilfred Kemp en pater Jan Stuyt SJ, assistent van Johan Verschuere SJ, provinciaal van de Vlaamse en Nederlandse jezuïeten. Het interview, waarvan hieronder een weergave, ging over pater Frans van der Lugt SJ, die verblijft in het omsingelde Homs in Syrië.

Pater Jan Stuyt, anderen hebben de stad al verlaten waarom pater Frans niet?

Hij wilde bij zijn mensen blijven. Hij zegt: 'dit is een christelijke aanwezigheid in de Arabische wereld vanaf het begin van onze tijdrekening. Ik wil de christenen van de Arabische wereld blijven steunen.' Frans zond via YouTube een hartenkreet om aandacht te vragen voor de verschrikkelijke situatie in de stad die al anderhalf jaar is omsingeld door het regeringsleger. In het belegerde deel van Homs wonen nog maar 4000 mensen. Die zitten al anderhalf jaar vast. 'Er is bijna geen eten meer. De honger vreet het lichaam langzaam maar zeker op.'

U heeft ook gekeken?

En of: met zweet in de handen. Ik weet al sinds een maand of tien van de situatie. Sinds september zijn de voedseltransporten stilgelegd door de omsin-

gelaars. Het Syrische leger mag geen chemische wapens meer gebruiken maar op een middeleeuwse manier uithongeren dat mag blijkbaar wel en dat gebeurt dan blijkbaar ook.

Hadden wij niet meer moeite moeten doen om pater Frans over te halen naar Nederland te komen?

Dat was vergeefs geweest. Hij wil daar blijven. De ambassade heeft het hem meermaals aangeboden. Hij antwoordde: 'ik ben herder van die mensen en ik blijf bij hen. Zij hebben niets te kiezen, dan kies ik voor hen.'

De film 'Des hommes et des dieux' komt in de herinnering, de film over de Algerijnse trappisten die ook bij de bevolking bleven in tijden van burgeroorlog, maar daar liep het wel slecht mee af.

Ook bij hen zie je hoe er een uitstekende verstandhouding is met hun directe Arabische burens en met hun moslimburens. Pater Frans vertelde vorig jaar dat de moslims gezegd hadden: 'jullie Goede Week komt er aan, wij zullen jullie kerk schoonmaken'. Ze zaten allen op de kerkbanken toen hij Palmzondag vierde.

Je hoort vaak dat er met de lokale moslims die er wonen geen probleem is maar dat de problemen komen van de moslims die naar daar komen om er te strijden.

Dit is een van de redenen waarom wij als Nederlandse jezuïeten niets kunnen doen want wij zijn ook buitenlandse geestelijken. Wij worden om die reden ook weggekeken. Pater Frans is echter een van hen. Hij spreekt Arabisch. En mijn Arabische medebroeders, jezuïeten uit Syrië, die aanwezig zijn in Aleppo en Damascus, die werken zich krom om de mensen te helpen. Zij waren ook in Genève deze week om te lobbyen bij Brahimi, de VN bemiddelaar.

Die conferentie is nu beëindigd.

Wat wij vroegen: laat de konvooien door met geneesmiddelen, met voedsel. Wat zij aanboden was: haal er de vrouwen en kinderen uit! Dat wilden die vrouwen en kinderen niet. Je krijgt dan een situatie als in Srebrenica. Ze moesten lijsten maken van de mensen die achterbleven. Dan weet je wat er verder gaat gebeuren. Ze worden schietschijf. Van die scheiding ben ik nooit voorstander geweest. Pax Christi ook niet.

Pater Frans voor de ingang van zijn klooster in Homs op 2 februari jl. Foto: AFP.

Is het dan gelukt voedsel en water binnen te krijgen?

Neen, maar die minuut stilte voor de slachtoffers (20.000) bij de onderhandelingstafel in Genève was een gedeeld moment. Dat schept een begin van band.

Als je pater Frans daar ziet zitten en je weet welke wrede dingen daar gebeuren, moet je dan tevreden zijn met een minuut stilte?

Er is eerder een Nederlandse jezuïet vermoord in Libanon: Niko Kluiters. Hij was iemand die ook bruggen sloeg tussen de moslim-Arabieren en de christen-Arabieren.

Je zou willen dat hij (pater Frans) hier was en aan de andere kant is het heel bewonderenswaardig dat hij daar blijft.

Je ziet dat ook in Des hommes et des dieux hoe de abt samen met de anderen besluit om daar te blijven. Dat doe je niet op grond van berekeningen maar op grond van je allerdiepste laag waar je in contact met God bent en op dat niveau worden dat soort besluiten genomen.

Een beter getuigenis kan je bijna niet denken.

Het is bewonderenswaardig, maar je mag het nooit iemand opdringen. Iemand moet daar zelf voor kiezen tegenover zijn familie, die meelijdt en tegenover de mensen met wie hij nu al veertig jaar optrekt.

Kent u hem persoonlijk?

Een keer hebben wij een week naast elkaar gezeten tijdens een zenretraite en dan praat je per definitie niet met elkaar. Neen, ik ken hem niet goed.

U maakt zich zorgen?

Buitengewoon veel. We bidden er iedere dag voor in onze jezuïetencommunity. Ik heb altijd ook vóór ik Frans kende gebeden tijdens de zondagse eucharistie voor de vervolgte christenen. Wij hebben geen idee in het rijke westen hoe de situatie is van vervolgte christenen: in Irak, Myanmar, China, Nigeria.

We blijven bidden en steeds aan hen denken.

Bewerking: Walter Fabri SJ.

De Xaverius-leerstoel

Halverwege 2010 heeft de Nederlandse provincie van de Sociëteit van Jezus de Xaverius-leerstoel gevestigd aan Tilburg University, meer in het bijzonder aan de Tilburg School of Catholic Theology. De leeropdracht betreft onderzoek en onderwijs naar de verhouding van spiritualiteit en theologie vanuit grondwoorden en waarden van de ignatiaanse traditie. Als leerstoelhouder werd Henk Witte benoemd, als dogmaticus verbonden aan de Tilburgse faculteit. In zijn inaugurale rede van oktober 2011 verkende hij de spanning tussen spiritualiteit en theologie en gaf hij zicht op ontspanning in hun relatie vanuit de ignatiaanse voeling voor de steeds grotere eer van God.

Inmiddels zijn we drie jaar verder. Hoe staat het thans met de leerstoel? Het werk van een hoogleraar beweegt zich globaal op drie terreinen: onderzoek, onderwijs en wat tegenwoordig 'valorisatie' heet. Met dat laatste wordt bedoeld het maatschappelijk (en kerkelijk) beschikbaar maken van de resultaten van onderzoek en onderwijs.

Een hoogleraar doet zelf onderzoek en begeleidt onderzoek van anderen. De resultaten van het eerste worden zichtbaar in publicaties. In mijn geval zijn ze verschenen in Cardoner, Communio of als bijdrage aan een boek. Ze gaan onder meer over gemeenschap en individu bij Benedictus en Ignatius, over Karl Rahner's pleidooi voor een werkelijk spirituele Kerk, over de algemene roeping tot heiligheid en over de toekomst van de parochie in het licht van Vaticanum II. Dat laatste lijkt ver van de leeropdracht, maar niets is minder waar. Wie in het concilie oriëntatie zoekt voor de parochie van de toekomst, stuit al snel op een grotere rol van leken en van de kerk ter plaatse. Maar in beide gevallen licht nadruk op tegenpolen – de rol van de priester en van de universele Kerk – op de loer. Deze aandachtspunten geven echter onvoldoende toegang tot het concilie als geheel. Daartoe moeten zich wenden tot de conciliehermeneutiek. Dan blijken enkele jezuïeten een hoofdrol te spelen: de Amerikaan John O'Malley (inderdaad van *The First Jesuits*) en Christoph Theobald, een Duitser werkzaam in Paris. Zij benadrukken de eigen stijl van Vaticanum II, zoveel anders dan van eerdere conci-

lies: een stijl die afstanden wil verkleinen, samenwerking bevorderen, open is voor ontwikkeling. Hun aandacht voor stijl blijkt eveneens ignatiaans geïnspireerd. Ze verwijst naar de eigen wijze van doen, de *modus procedendi*, van de sociëteit. De tekst voor een lezing over de toekomst van de parochie, die half oktober 2013 plaatsvond in Leuven, moest half februari al af zijn. Een maand later hadden we een nieuwe paus. Wie kon beter illustreren wat zijn medebroeders met de stijl van Vaticanum II bedoelden dan hij?

Ook begeleiding van onderzoek is aan de orde, zoals dat van Jos Moons SJ en dat van Cyril Kuttyanikkal (zie blz. 18-19). Een typisch ignatiaans promotie-onderzoek is nog niet gestart. Er zijn wel enkele verkennende gesprekken geweest, maar een valide onderzoek is nog iets anders.

Meedraaien in het onderwijs is wellicht het lastigste voor de houder van een bijzondere leerstoel. Extra onderwijs buiten het curriculum werkt niet. Het aantal theologiestudenten, bovendien op twee locaties (Utrecht en Tilburg), van wie velen naast hun studie andere taken hebben, is daarvoor te klein. Het is in het afgelopen semester echter wel gelukt een cursus te verzorgen voor een viertal masterstudenten (onder wie een Amerikaanse) over de ignatiaanse invloed op het denken van Karl Rahner en Christoph Theobald. Het smaakt naar meer, zeker dat in ons taalgebied te onbekende denken van Theobald. En dan is er nog die valorisatie. Denk aan een lezing hier of daar, aan medebegeleiding (met Bert ten Berge) van een ignatiaanse kloosterwekend voor onderwijsmensen uit het bisdom Breda of aan begeleiding van het studieuze onderdeel van een sabbatical.

Plannen voor de toekomst? Genoeg. Met wellicht als meest ambitieuze de vorming van een netwerk van theologen – een initiatief mede van Jacques Haers SJ – die zich vanuit systematisch-theologisch perspectief met de ignatiaanse grondwoorden bezighouden.

Henk Witte

Jan Renkema, (1948), emeritus hoogleraar tekstqualiteit Universiteit van Tilburg; voorzitter bestuur Stichting Gemeenschap De Hooge Berkt, Bergeijk

Wie heb je in je leven het meest bewonderd?

Ik was taalkundig adviseur van de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Anne Vondeling. Hij was betrokken op de burgers. Het ging hem erom dat een burger in Zeeland of de Achterhoek in Gelderland een tekst van het parlement kon lezen en begrijpen.

Geliefde auteur?

Er verschijnt veel. Ik bewonder auteurs als Haruki Murakami of Pascal Mercier. Ik ga het liefste terug naar iemand als Homerus. Die lees ik nu voor de derde keer. Daar zit geweldige wijsheid in: zucht naar roem, *hubris*, verblinding. Achilles: een kort leven en een roemvol sterven. Ik lees nu Oorlog en terpentijn van Stefan Hertmans.

Wat is je voorstelling van geluk?

Voor sommigen is geluk alles te hebben wat je maar kunt verlangen. Voor mij is het te verlangen naar wat ik heb. Ik geniet van wat er is. Mijn eerste ervaring van geluk gebeurde op de gang van mijn ouderlijk huis. Ik was van tafel gestuurd en ik zat op de een na laagste trede van de trap. Ineens viel er een straal zonlicht door het rood van het gekleurde glas-in-loodraam van de hal. Mijn boosheid verdween. Ik kreeg een diepe ervaring van geluk.

Wanneer is iemand je vriend?

Dat is iemand die ik om 3 uur 's nachts kan bellen. Met vrienden heb ik eenzelfde binnenkant van de ziel. Vanaf mijn studententijd heb ik vijf goede vrienden. Latere vrienden kwamen en gingen. Een vriend heeft nu de spierziekte ALS. Hij kan bijna niets meer bewegen, behalve iets met zijn linkerhand. Daarmee schrijft hij iedere dag iets positiefs dat hij die dag ontdekt heeft.

Wat is je levensmotto?

Leven is een gegeven. Een feit. Een cadeau. Ik kom uit een vroegere boerenfamilie met twaalf kinderen. Mijn moeder zei wel eens: ik wou dat jullie wat minder intelligent waren, want intelligentie schept verplichtingen. Ik had een talent tot verwondering van jongs af aan.

Geliefde muziek?

Geen dag zonder Bach. Gedurende het kerkelijk jaar beluister ik de bijpassende cantate, gecomponeerd door Bach voor die week. Ik ben zelf ook organist. Ik studeer elke dag en ik krijg nog steeds les. Ik hou ook van Pachelbel, Buxtehude en Gebel. Duitse barokmuziek dus.

Je hoort bij De Hooge Berkt? Al lang?

Dertig jaar geleden ging ik werken in Tilburg. Tineke en ik zochten een huis in de omgeving. We bezochten kerken en we keken naar huizen. Hier vonden we een geloofsgemeenschap. We hebben ons aangesloten. We hebben de overstap van de Gereformeerde Kerk naar de Katholieke Kerk gemaakt. We wonen een kwartiertje lopen van de kapel, de ontmoetingsruimten en de woningen voor de meest betrokkenen.

Hoe heb je jezuïeten leren kennen?

Wat trok je in hen?

Ik heb in Bergeijk Jan Berger leren kennen, die mij heeft gestimuleerd om te leven in een combinatie van nuchterheid en gelovige beschouwing van alles wat op je weg komt. Eerst wilde ik veel meer tijd stoppen in de gemeenschap, maar hij zei dat ik mijn wetenschappelijke carrière niet moest verwaarlozen. Op den duur hadden ze meer behoefte aan een hoogleraar dan aan een medewerker, zei hij. En zo is het gegaan. Andere jezuïeten hier: Piet Heldens. Nu woont hier nog altijd Dick Tesser. Ik heb de achtdaagse retraite gedaan onder de leiding van Bart van Emmerik. Mijn vrouw Tineke is begeleidster bij het geven van de Geestelijke Oefeningen.

Wat trekt je in de ignatiaanse spiritualiteit?

Ik bewonder bij de jezuïeten die combinatie van nuchterheid en affectiviteit.

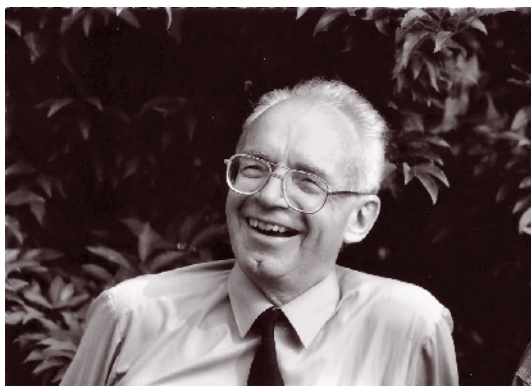
Herdenking van pater Michael Van den Bogaert

In India wordt dit jaar pater Michael Van den Bogaert (1928-2009) herdacht. Michael is de stichter van XIDAS (Xavier Institute of Development Action and Studies). Met dit instituut wilde hij duurzame ontwikkeling bevorderen in zijn land. Zijn stoffelijke resten werden van Ambikapur overgebracht naar Jabalpur en op de XIDAS campus bijgezet.

Bij deze gelegenheid publiceren wij, om de figuur van Michael te duiden, een fragment van het In Memoriam Michael Van den Bogaert geschreven door Paul Vanderghote zaliger. De bijgevoegde foto's werden toegestuurd door pater Rangit Tigga SJ directeur van XIDAS Jabalpur.

Michel is thuis opgegroeid in een groot bedrijf, wat misschien zijn talent van manager verklaart: vader is brouwer. Het vierde is hij van zeven kinderen, geboren in Willebroek 16 oktober 1928. Lager onderwijs op de gemeenteschool, humaniora begonnen in Aalst en voortgezet in Mechelen aan het Sint-Romboutscollege. Ingetreden te Drogen op 7 september 1947. Direct na het noviciaat verdiept hij zich in Indische talen en literatuur te Wépion, bezuiden Namen, en één jaar studeert hij koloniale wetenschappen aan de K.U. Leuven. Eind september 1951 is het zover: vertrek naar India. Eenmaal aangekomen besteedt hij een jaar aan het aanleren van Hindi te Ranchi. Filosofie is verdeeld over één jaar in Pune (toen Poona) en twee jaar in Shembaganur. 1955-57 behaalt hij een B.A. in de sociologie aan de universiteit van Mumbai, voordat hij naar Pune terugkeert om theologie te volgen 1958-62. Zijn priesterwijding door bisschop Stanislaus Tigga heeft plaats op 24 maart 1961 te Ranchi 'onder eigen volk' in het bijzijn van zijn ouders.

Zijn eerste leeropdracht vervult hij te Ranchi aan het beginnende XISS (Xavier Institute of Social Service): professor sociologie, psychologie, zakenmoraal. Nu pas komt hij helemaal op dreef. Twee jaar in de V.S., van 1965 tot '67, stellen hem in staat om aan de Madison University te Wisconsin tot doctor in de sociologie en 'Industrial Relations' te promoveren. In 1967 is hij terug in Ranchi. Tot 1987 verlopen twintig vruchtbare jaren van sociologie doceren en leiding geven aan het XISS. De inhoud van de socio-

Michael Van den Bogaert SJ

logie zoals hij die opvat, noemt hij 'Rural management', omdat hij in de eerste plaats de lotsverbetering van de landelijke bevolking wil verbeteren. Van 1969 tot '75 neemt hij bovendien een cursus godsdienstwetenschappen op zijn schouders. Waar hij de tijd en de energie vandaan haalt, blijft een raadsel. Hoe dan ook, in 1979 verdedigt hij, ten einde ook een doctoraat filosofie in de wacht te slepen, met glans een thesis met de veelzeggende titel *Credit for tribal Peasant. A Case Study of the Chotanagpur Catholic Mission Cooperative Society*. Naast zijn directeurschap en professoraat gaat hij van 1980 tot '87 weekenddienst verrichten in een naburige parochie.

Daar steekt een politiek-sociaal feit achter. Einde jaren 1950 besluit de centrale regering in Delhi het industrieel potentieel van Jharkand, een nieuwe staat, afgesplitst van Bihar, tot ontwikkeling te

Plechthigheid in de campus van XIDAS Jabalpur, India.

brengen. De bodem is rijk aan delfstoffen: ijzererts, steenkool, bauxiet, de grondstof voor aluminium. De bestaande mijnen worden gemoderniseerd, nieuwe aangelegd. 'Coal India' en 'Steel India' worden opgericht. Zware industrieën als 'Heavy Engineering Co.' (HEC) en 'Garden Reach' en nog andere komen tot stand. Daartoe moeten nogal wat dorpen onteigend worden. Ook de dorpskapel van Prabhat Tara (Dhurma) gaat voor de bijl. Iedere zondagmorgen om zes uur staat Michael klaar om er eucharistie te vieren onder een mangoboom. Daar blijft het niet bij. Om de zware bedrijven van water te voorzien wil de overheid twee rivieren indammen. Achtentwintig dorpen worden aan het reuzenproject opgeofferd en zullen verdwijnen onder de watermassa. Michael neemt het op voor de arme dorpelingen.

Na zijn lange verblijf in Ranchi krijgt Michael aldus in 1987 de opdracht om in de staat Orissa een nieuw hoger instituut op te richten te Bhubaneswar (SJ-provincie Jamshedpur). Zoals altijd geeft hij er het beste van zichzelf. Het XIM (Xavier Institute of Management), dat hij coördineert en waar hij tot 1995 colleges geeft, groeit uit tot een van de hoogst aangeschreven 'management-schools' van India. Father Bogaert, zoals men zijn

naam gemakshalve inkort, is er zes jaar tevens overste van de gemeenschap.

Pensionering met 65 jaar? Geen denken aan. Op zijn zevenenzestigste, vooruit, een derde hogeschool, ditmaal in de staat Madhya Pradesh, te Jabalpur. In 2008 wordt er op zijn hulp een beroep gedaan om een vierde hogere instelling uit de startblokken te helpen, en wel in Raipur, in de staat Chattisgarh. Hij wordt de coördinator van het XISA (Xavier Institute of Social Action), wat neerkomt op wijze, vaderlijke raadgever. Tegelijk stelt de provinciaal hem aan tot vice-overste van de Campion gemeenschap.

Zo te zien nemen zijn krachten af, en ook mentaal krijgt hij het moeilijk. Een vakantieverblijf in Vlaanderen zal hem goed doen. Ook zijn familie maakt zich zorgen. Na enkele weken wil hij mordicus terug naar zijn tweede vaderland en de vertrouwde omgeving, er valt nog zoveel te doen. Er is geen tegenhouden aan. Lang evenwel kan hij niet genieten van zijn thuiskomst. Maandag 31 augustus 2009 in de vroege ochtend rond vier uur is Michael vreedzaam ontslapen.

Vanuit zijn jezuïetenroeping (dienst aan het geloof gaat samen met het bevorderen van de rechtvaardigheid) zijn er twee ideeën die Michaels doen en

Bijzetting in het Michael Van den Bogaert Memorial, XIDAS.

laten verklaren. Enerzijds is hij getroffen door de eeuwenoude ondergeschikte positie van de 'tribals', ook 'adibasis' of 'aboriginals' genoemd, in de hindoemaatschappij. Zo gaven Lievens en nog meer missionarissen van zijn generatie de eerste stoot aan een langdurig ontvoogdingsproces: de geminachte pachters bewust maken van hun eigenwaarde als mens en hun eigen mogelijkheden van verweer. Dat proces nam intussen een grote omvang. Michaels optreden, en zo komen wij op het spoor van zijn tweede motivering, ligt in dezelfde lijn. Door jonge 'tribals' de kans te bezorgen om hogere studies te doen, groeien dezen uit tot degelijke persoonlijkheden die zelf hun belangen en die van hun lotgenoten in handen nemen.

De mens achter het werk

Met het opsommen van zijn prestaties staan wij pas halfweg. Wie is de man die ze levert? 'Niemand na mijn gezin heeft op mij zo'n invloed uitgeoefend', bekend de heer Malcolm, een getuige. 'Op een dag is Michael bij mij thuis op bezoek, een zondagmorgen in de zomer. In de tuin hebben wij met ons gevierd eucharistie gevierd: hij een katholieke priester, ik anglicaan, de derde is lutheraan, de vierde moslim. Wat bij Michael telde, was de menselijke solidariteit die over alle scheidingen heenstapt'. En verder:

'Father Bogaert heeft mij binnengeleid in de realiteit van het landelijke India. Hij leerde mij hoe business en ondernemerschap miljoenen mensen ten goede kunnen komen. Hoe een samenleving, verscheurd door het uitsluiten van bepaalde bevolkingsgroepen, veranderd kan worden. Hij verhoogde de bekwaamheid van duizenden studenten. Die kunnen hun volksgenoten helpen om op hun beurt hun talenten te ontdekken en aan te wenden om hun lot te verbeteren'. Op-en-top jezuïtisch: Arrupe beval het vormen aan van 'agents of change'.

Eens vraagt hem iemand waar hij de kracht en, concreter nog, de nodige fondsen vandaan haalt. Hij glimlacht geheimzinnig en wijst naar boven: 'Die zorgt daarvoor'. Zo simpel is dat.

Tijdens de afscheidsplechtigheid kondigt de directeur van XIDAS aan: de hoofd vleugel van het gebouwencomplex krijgt de naam 'Bogaert Block'. Ook komt er op de campus een gedenksteen dat de toekomstige generaties studenten zal herinneren aan zijn persoon en zijn grandioze verwezenlijkingen. Waarschijnlijk komen er nog meer zulke gedenktekens overal waar hij voorbijgegaan is. Het duurzaamste gedenksteen staat hierboven opgericht door de Heer over leven en dood.

Samenstelling: *Walter Fabri SJ*

AMSTERDAM

In Amsterdam was het een komen en gaan. Norbert Halsema ging in december tot zijn geluk terug naar zijn tweede vaderland Indonesië, waar hij zo'n veertig jaar lang weldoende rondging. Maar tot zijn ongeluk heeft hij zijn enkel gebroken. Hij revalideert in Nijmegen, en ziet uit naar terugkeer naar Amsterdam. Sunu Hardiyanta ging terug naar Indonesië. Zijn doctoraat in de biologie is min of meer af. We zien uit naar de verdediging! Gregory Brenninkmeijer ging bijna vier jaar geleden naar Birmingham om de novicenmeester te assisteren. Nu, na bewezen diensten, komt hij terug naar Amsterdam. Hij wordt assistent in onze kerk. Ook Tjeerd Jansen kwam en ging. Hij bracht een geslaagd bezoek aan het Heilig Land. (Hij zocht er niet naar de steen die Jezus niet had om zijn hoofd niet op te leggen.) Ten slotte, Bart van Emmerik en Nikolaas Sintobin gaan regelmatig naar Hilversum, om met de EO samen een nieuwe serie 'Op zoek naar God' voor te bereiden. ✱ Ten slotte; aan de voorgevel van de Krijtberg komt binnenkort een mooi helder bord ter vervanging van het wat verouderde bord dat er nu hangt. Koster Gerwin Roffel heeft zijn grafische talent weer voor de goede zaak ingezet! ✱ En onder toezicht en stimulerend oog van Peter van Dael en Paul Begheyn wordt nog steeds het een en ander geklust in De Lairessestraat.

BOECHOUT

Jezuïetenhuis Xaverius

5 januari: Openbaring van de Heer. 3 Wijzen in Betlehem, 33 jezuïeten in Capenberg. De jaarlijkse nieuwjaarsontmoeting onder de medebroeders van het Antwerpse vond hier plaats. Een deel was bij de zondagviering in de kapel van Capenberg aanwezig. Voorganger was Frans Demeyer. Gezellig aperitief in de grote cafetaria. In de veranda stond een lange tafel gedekt voor het smakelijk diner. Voor velen een eerste kennismaking met ons nieuw huis. – Onze ouderdomsdeken Ward Dirven (1925) kon niet meer eten, smolt weg, onderging eindelijk een scopie van de slokdarm. Daar lag de oorzaak. Medicatie bracht hem er weer bovenop. Hij gaat nu weer al weldoende rond van bewoner tot bewoner, als een bezige bij van bloem tot bloem. – Ludo Vanden Broek heeft een zware tijd achter de rug met de herinrichting van het ziekenhuis waar hij al meer

dan twintig jaar aalmoezenier is. Dat is het vroegere Onze-Lieve-Vrouw Middelaarsziekenhuis, nu Monica / Deurne.

BRUGGE

Inigo

We namen afscheid van Bernard Van Dorpe. We moesten machteloos toezien hoe zijn krachten afnamen. Op 14 oktober verhuisde hij naar de jezuïeten-verzorgingsinstelling 'Berchmanianum' in Nijmegen. We zijn de directie en het verplegend personeel van dit huis heel dankbaar voor de zeer goede zorgen die ze hem hebben gegeven. De overvolle kerk op de dag van zijn begrafenis in Heverlee heeft ervan getuigd hoe belangrijk hij voor vele mensen is geweest vooral in Heverlee en Brussel. Hugo Roeffaers sprak hierover in zijn homilie. ✱ Bij de vieringen van de kerstdagen konden we weer eens vaststellen hoeveel mensen het hele jaar door actief betrokken zijn bij de liturgie in onze kapel. Hugo Roeffaers, onze kerkprefect, lijkt wel de leider van een echte KMO van allemaal vrijwilligers. Twee diocesane priesters zijn actief betrokken bij onze weekdagvieringen. Af en toe houdt diaken Jean Bastiaens (directeur van het Bijbelhuis) de homilie. We kunnen beschikken over een organist op zaterdag en drie organisten in beurtrol op zondag. Een goed klinkend koor ondersteunt de samenzang op zondag onder de leiding van de jonge Dieter Veys, die hiervoor telkens vanuit Gent naar Brugge komt. Op zaterdag animeert Peter van Gool de samenzang. En vergeten we onze huishoudster Regina niet die bijna iedere dag eens even komt kijken of alles nog netjes is. ✱ Geruisloos wordt er in onze gemeenschap hard gewerkt. Tonny Cornoedus en Leo De Weerdts zorgen voor begeleiding van de mensen in opvang. Samen proberen we hen een 'thuis' te bieden. ✱ Pieter-Paul Lembrechts voelt zich als een visje in het water thuis in de Jesuit Refugee Service: stafvergaderingen in Brussel en bezoek aan de mensen van de 'Refuge', het gesloten centrum voor mensen 'zonder papieren' in Brugge. Peter van Gool geeft cursussen en bezinningsdagen in Duitsland en Nederland; en in ons eigen huis biedt hij een bezinningsdag aan. Hugo Roeffaers is de overste-behoeder van onze gemeenschap, maar u kunt hem ook vinden op de universiteit van Antwerpen. Leo De Weerdts is als hoofdaalmoezenier

thuis in alle gevangenissen van het Vlaamse land. Tonny Cornoedus is de vader-moeder van de gemeenschap, de toeverlaat voor de ambulante steunen en troostzoekers aan de poort; hij is erg begaan met Pit-stop, zijn staf en bewoners en doet ook nog parttime dienst als aalmoezenier in de penitentiaire instelling van Ruisselede. Leo Vandenabeele is de 'huisduif' van de gemeenschap: hij zorgt voor de herstellingen, renovaties en andere klusjes die bij een 'middeleeuws' groot huis horen.

BRUSSEL

Arrupe

Wij schrijven over de donkere wintermaanden op het hoofdkwartier van beider provincies der Lage Landen. Tussen Sinterklaas en Maria Lichtmis markerden feestelijke dagen dat overigens somber seizoen. * Twee Afrikaanse bisschoppen waren hier begin december 2013 te gast en werden naar lofwaardig plaatselijk gebruik in de watten gelegd. U zult zich wellicht de controverse in de Verenigde Naties rond 'zwarte Piet' herinneren? Wel, in het gezelschap van deze twee gemijterden uit het zwarte continent, voelden wij ons voor een keer als hun blanke knechten. * Het nieuwe jaar werd plechtig ingezet met een bijeenkomst van alle in Brussel verblijvende jezuïeten. De socius der Lage Landen, pater Jan Stuyt en de socius van de 'Conference of European Provincials' (CEP), pater José Pablo, knutselden samen een heerlijke avond in elkaar voor zo een zeventig aanwezigen in de Kapel van de Verrijzenis. Het nieuwe jaar kan niet meer stuk.

DELFT

Stanislashuis

De jaarlijkse Stanislaslezing (donderdag na 13 november) werd dit jaar verzorgd door Nicolas Sintobin. Over verspreiding en verkondiging van het evangelie via de sociale media. * Op zondagmiddag 24 november hadden we de Spiegelgroep op bezoek. We wisselden van gedachten over de waarden van riten bij geloofsoverdracht. Ingeleid door Dirk en Lida Knook die onlangs een verrassend inspirerende vormselviering met bisschop Van den Hende hadden meegemaakt. Ter voorbereiding op kerstmis verzorgden Dries van den Akker en mevrouw Gery van der Vlies, lid van het Stanislasteam, in de kapel twee avonden rond het kerstge-

deelte uit de Messiah van Händel. In diezelfde tijd verscheen Dries met een klein sympathiek verhaaltje in het Algemeen Dagblad. * Sinterklaas ging niet ongemerkt voorbij. Hij had in de persoon van Wiggert Molenaar voor onze weldoeners en medehelpers in huis een hartelijke surprise, compleet met gedicht. * In de kerstvakantie werden we bezocht door Jaroslaw Duraj, Poolse scholastiek die in Rome zijn studies doet en wel eens iets van Nederland wilde zien. * Op 6 januari hield het college een bezinningsdag rond de Ignatiaanse Pedagogie. Internationale sprekers voor een gehoor van ruim vierhonderd docenten en medewerkers van onze zeven locaties. Father Adrian Porter uit Engeland hield een wervelende lezing. Met groot enthousiasme ontvangen. Guy Dalcq, docent aan het Gents St-Barbaracollege, liet met grote zorgvuldigheid zien hoe de in de Geestelijke Oefeningen beschreven houding van de retraitebegeleider was toe te passen op de houding van de docent. Alles bij elkaar een prachtige dag waardoor de kennis van en de waardering voor de Ignatiaanse Pedagogiek bij vele medewerkers ingang heeft gevonden. * Schoolkoor en orkest bereiden twee stukken voor die als thema hebben 'spirituele zoektocht': het Magnificat van de Brit John Rutter (*1945); en 'The dark night of the soul', een gedicht van de H. Johannes van het Kruis (1541-1592), op muziek gezet door de jonge Noor Ola Gjeilo (*1978). Tijdens het studieweekend voor koor en orkest hield Bert ten Berge op beide thema's een inleiding onder meer aan de hand van de Russische schilder Malevich. * Onze Amerikaanse huisgenoot Terry Curry bereidt zich voor op terugkeer naar China om daar een half jaar college te geven over Designing, architectuurtekenen.

DRONGEN

Hurtado

De kerstretraite, een nieuwkomer in het programma van Drongen, was geslaagd. Na een morgengebed kregen de deelnemers een gebedsinleiding in de living van de Pelgrim; middageucharistie, vesperdienst om 17.30 uur en wie het wenste kon aansluiten bij het avonduur stil gebed. Voor herhaling vatbaar, zeiden we. * Vanaf november loopt de tweede reeks van tien avonden rond het huwelijk. * Walter Ceyssens en Nikolaas Sintobin brachten een groep jongeren voor een lang week-

end samen om 'op zoek (te gaan) naar jezelf en naar God'. * Ondertussen bereiden wij verder 150 jaar Drongen Bezinningscentrum voor. Houd reeds het weekend 6 en 7 september vrij. Noteer ook al 22 november. Later verneemt u meer.

HEVERLEE

Jezuïetenhuis
Sint Jan Berchmans

De Heverleese Bijbelkring, door leken gesticht, bestaat 50 jaar en wordt al meer dan 45 jaar geleid door Jan Lambrecht. Dat werd op 21 oktober passend gevierd. Ignace Reynaert, die Jan soms verving tijdens diens verblijven in het buitenland, mocht meevieren. * Wim Beuken ging verder van huis het goede nieuws verhelderen; tijdens een congres in Baltimore behandelde hij een thema uit Jesaja. * Herman-Jozef Castelein houdt van de 'Goddelijke Liturgie' (de eucharistieviering volgens de oosterse rite, red.). Hij ging die in Duitsland meevieren ter gelegenheid van een bijeenkomst van de 'Patriarchale Orde van het H. Kruis van Jeruzalem'. * Nu we het toch over de oecumene hebben... de Verenigde Protestantse Kerken van België die gedurende 9 jaar in onze crypte hun zondagse vieringen hielden, hadden hier hun laatste viering op 8 december, in het bijzijn van enkele huisgenoten. Ze vinden nu onderdak in een kapel van de dekenij. * Op 18 december hadden wij met het personeel weer een geslaagde kerstviering. Bob Albertijn ging voor en coördineerde het geheel en Bart Bosteels was een waardige Sint Jozef. * Twee dagen later waren we alweer met de haast voltallige personeelsgroep samen, nu voor het afscheid van Hilda Morren die na 42 jaar trouwe poortdienst met pensioen gaat. En in januari volgde dan de goed verzorgde traditionele nieuwjaarsreceptie. Bij al die gelegenheden krijgen we prompt prachtige foto's van onze huisfotograaf Philip Debruyne. * Op 11 januari werd Bernard Van Dorpe hier ten grave gedragen,

hij die gedurende 20 jaar in Heverlee prachtig werk verricht heeft als overste, minister, directeur van het studentenhuus en verantwoordelijke voor de kerk. Hij overleed in Nijmegen, maar de uitvaart kon gelukkig hier plaatsvinden, met een volle kerk dankbare aanwezigen.

LEUVEN

Dijlehof

De wekelijkse eucharistieviering in het rusthuus kan door ons gemeenschapskoortje niet langer met zang opgeluisterd worden, wegens het overlijden van Toon Baert en ook door het chronisch uitvalen van de heldere tenorstem van Bernard Verkisen. Gelukkig kan Jan Cornelissen aan de piano dat tekort mooi aanvullen. * Toen Frans Stoops in november 85 jaar werd, merkte hij op dat 8+5 gelijk is aan 13. Niet toevallig, aangezien hij toen juist 13 jaar lang woonde op kamer 13. En dat alles in het jaar 2013! Om die verjaardag te vieren had hij een plaatsje laten reserveren in en drukbezocht restaurant in Leuven. En welke tafel kreeg hij toegewezen? Jawel, tafel nr. 13! De maaltijd smaakte uitstekend. * In 2014 bestaat Dijlehof 20 jaar. Met een nieuw ontworpen logo 'Kers op de taart' wil het Woon- en Zorgcentrum verder bouwen aan een goede en geïndividualiseerde zorg. * Om nog eens met getallen te spreken: gedurende die voorbije 20 jaar zijn er van onze gemeenschap al 21 medebroeders overleden, met een gemiddelde leeftijd van 86,43 jaar. Van de huidige zes overlevende leden bedraagt de gemiddelde leeftijd al 87,50 jaar!

LEUVEN

Lessius

Jezuïeten hebben een 'gelofte van mobiliteit' en vormen dan ook een internationaal gezelschap – een beetje zoals de huidige voetbalteams waarvan de samenstelling elk jaar behoorlijk verandert. 'Elk jaar anders', zegt Rob Faesen, vaste waarde en betrouwbare verdedigende middenvelder. Ook Nicolas blijft onmisbaar, vooral in Standaert-situaties. Nikolaas Sintobin konden we niet houden en werd na nauwelijks twee jaar duur verkocht aan Ajax Amsterdam waar hij kapitein wordt van het nieuwe jezuïetenteam en verder de inter-netten moet doen trillen. Bert Daelemans werd voor zes jaar uitgeleend aan Atletico Madrid. Hij werd aan-

getrokken als spits-theoloog. Onze Bert verdedigde voor een internationale jury en dito publiek op bevattelijke en briljante wijze zijn doctoraats thesis, en scoorde met een driedovoudige methode om een kerkgebouw te beoordelen als plaats voor de Geest: benaderen, binnenkomen en toeëigenen – een winnende tactiek! Oliver Dy, onze Filippijnse inschuivende back-alareus en doctor-in-spe(l), liep tijdens de zomer stage bij allerlei Duitssprekende jezuïetenclubs om zijn theologische medespelers *gründlicher* te verstaan. Hij heeft ondertussen al de overstap gemaakt naar het Italiaanse Catenaccio. ✱ Dat brengt ons trouwens bij Phil Rossi, onze eerste aanwinst: een Amerikaan met Italiaanse wortels, die rust brengt in ons samenspel met een *sabbatical* in theologische antropologie en met gastronomie. In een grote voetbalploeg kan geen Braziliaan ontbreken. Onze 'goddelijke kanarie' heet Fernando Lopez, afkomstig van de Canarische Eilanden, broer van Elias Lopez die vele jaren in onze Lessiusploeg speelde. Hij zorgt als speelse onverbeterlijke positivo voor de moraal. In het kader van de mobiliteitsbeleving en teneinde de fysieke conditie op punt te houden in de slopende competitie, werd – jawel – een Indiër aangetrokken: Vally die als vals trage filosoof alle fietsen aan een herstelbeurt onderwerpt en ook de hometrainer in de badkamer in ere heeft hersteld. Kwestie van ter plaatse te trappe(le)n en toch vooruitgang te boeken op het vlak van fitheid en gewichtsverlies. Ook Marc heeft sinds hij overste is een zestal kilo's van zich afgegooid. Niet het gevolg van de stress door zijn nieuwe spelverdelerstaak die hij met dergelijk team als een zege(n) ervaart. ✱ Georges De Schrijver, onze vrije man ofte 'libero', speelt hoofdzakelijk op verplaatsing: in Afrika, ons vijfde continent, waar hij in Nigeria les geeft in

een grootseminarie. "Als enige blanke man tussen alleen maar gitzwarte mannen word ik er 'kleurenblind'," zegt hij. Als hij niet in Afrika is, riskeert hij in Azië te coachen: Bangalore of Manila. Jacques Haers, ex-trainer van Lessius werd uitgeleend aan de Great Old, UCSIA, maar pendelt als zwerfende en aanleunende spits-theoloog tussen Antwerpen en Leuven gezien zijn cont(r)act met de faculteit theologie. Hij blijft een belangrijke plaats innemen met zijn persoonlijkheid en boeken in onze windmolenveldbezetting, en organiseert in huis regelmatig een vriendenmatch met zijn GCL-groep. Kortom, zoals de trainer van Standard, geloven ook wij in het rotatiesysteem!

MECHELEN

Huis Leliëndaal

Bij het laatste huisbezoek heeft pater provinciaal zich blijkbaar gerealiseerd dat wij stilaan overgaan van een semi-actieve naar een semi-rustende gemeenschap. Ons huis heeft vele trappen om naar toiletten en douchen te gaan. Pater provinciaal besliste om op elke verdieping de laatste, inspringende kamer op te offeren voor hernieuwd sanitair. ✱ Het is verbazend hoe Paul Van Looy en Marc De la Marche geestelijke oefeningen in het dagelijks leven blijven begeleiden, bezinningen geven, aan geestelijke begeleiding doen en hoe onvermoeibaar Guy Borremans en Aimé De Vocht er op uit blijven trekken: Libanon, Torhout, Westmalle, Vadslo, Banneux. Marc werd zelfs de zoveelste keer nog maar eens gevraagd in Gent en Pittem om zijn nummertje over Oma Rozenrood op te voeren. ✱ Jos Alaerts, onze nieuwe minister, heeft werkelijk een nieuwe, frisse impuls gegeven aan onze eetstijl en kookkunst. De andere koks kunnen toch niet achter blijven. Wij kunnen natuurlijk onze voortreffelijk kokkin Marina niet evenaren, maar wat Jos, Marc, Paul en Bob Ceusters serveren kan gegeten worden. ✱ Over kookkunst gesproken. Op de vooravond van het Jan Berchmansfeest nodigden we onze medewerkers en de priesters van Mechelen uit voor een feestmaal. Marina kookte weer schitterend en haar levensgezel Vincent mocht de afwas doen. ✱ Jos is eveneens een relatiemens. Welke mensen we uit zijn kring reeds over de vloer hebben gekregen, jezuïeten, familie en kennissen. ✱ Gilbert Boomgaert is eind december uitvoerig in het licht getreden. Op

25 december werd voor hem in de Sint-Kathelijnekerk een dankviering gehouden en tweemaal verscheen er in het parochieblad een artikel over het werk dat hij in Mechelen heeft verricht, als gevangenisaalmoezenier, als medepriester, als buurtwerker, als opvang van ex-gevangenen, als promotor van het werk voor de Marokkaanse jeugd, als onuitputtelijke schenker van centen aan de bedelaars aan de deur. ✱ Sint-Jan Berchmans zou bij leven nooit vermoed hebben dat er met zijn hart zo zou worden rondgesleurd. Om de 125 jaar heiligverklaring van Jan in Diest feestelijk af te sluiten werd het hart nog een paar maal onder de zorgen van Frans Mistiaen overgebracht naar Diest. ✱ Bij het opstellen van dit verslag overleed op 13 januari Robert De la Marche, de oudere broer van Marc. De uitvaart, waarin Marc voorging, had plaats op 18 januari. De familie van onze medebroeders is ook onze familie.

NIJMEGEN

Berchmanianum

In de weinige maanden die pater Bernard Van Dorpe bij ons doorbracht, maakte hij zich geliefd. Kort na hem stierf pater Toon Dekkers. Zijn toeneemende blindheid had hem niet verhinderd zich voor velen en voor veel te interesseren. Zijn leven had hij doorgebracht als schooldirecteur, leraar, secretaris van de bisschop en pastoor in katholieke gemeenschappen van Aarhus en Kopenhagen. Denemarken is de Nederlandse jezuïeten dankbaar voor een halve eeuw doeltreffende assistentie. ✱ Twee jaar lang stond bezijden ons huis aan de Heyendaalseweg een metersgroot bord met de namen van alle bedrijven die meewerkten aan de restauratie: schilders, glazeniers, tegelzetters, loodgieters, koperwerkers, stellingbouwers en dakdekkers. In december kwamen hun werkzaamheden tot voltooiing en nu staat er een prachtig gerestaureerd bejaardenhuis – restauratiekosten twee miljoen volgens de krant – om ... verkocht te worden. Het tweede nieuws is immers dat de Romeinse autoriteiten in december hun fiat gaven tot verkoop van het huis aan de katholieke universiteit van Nijmegen. Zo blijft dus de behuizing van onze twee faculteiten, respectievelijk in Maastricht en Nijmegen, ook in de toekomst ten dienste van de wetenschap. ✱ Wanneer het nieuwe huis, dat op een kleine kilometer hier vandaan gebouwd gaat worden, voltooid is

zullen wij zelf verhuizen. Het wachten is nu op de gemeentelijke vergunningen, maar dat wordt verlicht door de planning van extra voorzieningen. De begane grond van het oorspronkelijke appartementencomplex moet immers worden aangepast, aan bewoning door een jezuïetencommunauteit. Daar in worden kapel, bibliotheek, verpleegafdeling en spreekkamers noodzakelijk geacht. In de loop van 2016 hopen wij het nieuwe huis te betrekken, niet meer een statig rijksmonument uit de Amsterdamse School, maar een huiselijk schrijn van onze (hopelijk heel) oude dag.

Canisiushuis

Na de flinke vernieuwing als communauteit tijdens de zomer heeft iedereen eindelijk zijn plaatsje gevonden. Theo van Drunen heeft een vijftal gedichten ingezonden voor de Turing Nationale Gedichtenwedstrijd. Eén van zijn gedichten is bij de laatste 100 geëindigd. Zijn gedicht werd met de 99 anderen in het boek 'Daar begint de poëzie' gepubliceerd. Ward Biemans werkte de voorbije maanden aan zijn proefschrift over abortus provocatus, naast zijn werk in de Petrus Canisiuskerk in het centrum van Nijmegen. Ben Frie heeft een klasbezinning begeleid voor jongeren van het Sint-Jozefcollege in Turnhout. Hij verbleef met hen twee dagen in de trappistenabdij van Westmalle. Het thema van de bezinning was 'leren kiezen'. Het was voor Ben opnieuw een verrassing om te zien wat er omgaat in jongeren van 17, 18 jaar. Hij werkt ook met een groep leerlingen van het Sint-Jozefcollege in Aalst, die een film voorbereiden over wat hen beweegt. Bart Baele heeft na vier maanden zijn bijscholing voor de BIG-registratie (Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg) met succes afgerond. Dankzij deze registratie mag hij opnieuw zelfstandig als verpleegkundige werken. Nu stort Bart zich met overgave op twee nieuwe hobby's: blokfluit spelen en Spaans leren. ✱ Over de voorbije maanden kunnen we tenslotte nog een hoogtepunt berichten: we mochten begin februari onze provinciaal, Johan Verschuere, hartelijk in ons huis ontvangen. Onze provinciaal kwam bij ons voor het jaarlijks huisbezoek. Het was een aangename ontmoeting met soms intense uitwisselingen.

200 jaar herstel Sociëteit van Jezus: 1814-2014

Dit jaar is het twee eeuwen geleden dat op 7 augustus 1814 paus Pius VII een bul ondertekende, genaamd *Sollicitudo omnium ecclesiarum*, waarmee hij de Sociëteit van Jezus herstelde. Vele mensen die nu vertrouwd zijn met het werk van jezuïeten, denken gauw dat onze orde bestaat sinds 1534, toen op een warme middag in augustus Ignatius en medestudenten van de Sorbonne Universiteit te Parijs besloten om met elkaar het Gezelschap van Jezus te stichten. Na dat symbolische begin in een universiteitsstad ging het de orde vrij goed: overal colleges, universiteiten, ondersteuning van diocesaan werk en directe zielzorg voor gemarginaliseerden en hooggeplaatsten. Dat duurde ruim twee eeuwen. In het midden van de achttiende eeuw telde de orde zo'n 23.000 leden. Maar er waren problemen: jezuïeten in India en China probeerden elementen van de cultuur te integreren in catechese en liturgie. Dat was in de ogen van dominicanen en

anderen te progressief. Romeinse instanties zoals het Heilig Officie dat waakt over de orthodoxie van de geloofsverkondiging, en de Congregatie *de Propaganda Fide* waren niet blij met deze experimenterende jezuïeten. Er volgden veroordelingen van de liturgische aanpassingen in China en Zuid India. Daarnaast was er hevige kritiek op de sociale experimenten genoemd *reducciones* in Zuid Amerika. De orde in Europa was in meerderheid actief in het onderwijs. Ze verloor haar dynamiek en provincialisme kwam er voor in de plaats. Het leek wel de Europese Unie van vandaag: na enkele generaties van kolossale bouwers begonnen eigengereide provinciale politici te pleiten voor een ontbinding. Zo verging het ook de Sociëteit. Portugal verbande de jezuïeten, Frankrijk maakte het de paters onmogelijk nog veel te doen, en Spanje deed iets dergelijks. De paus verordonneerde dat elke vorst bevoegd was de orde ter plaatse op te heffen. Welnu, dat was in

enkele landen reeds gebeurd. Wat gebeurde er met de duizenden jezuïeten die ineens zonder rechtsbescherming waren? Veel Franse en Spaanse jezuïeten leefden al als individuele geestelijken, soms met een kleine staatstoelage. In 1773 werd de Algemeen Overste, pater Lorenzo Ricci, met vijf bestuursleden en een secretaris gevangengenomen. Meestal werkten de ex-jezuïeten door als leraar en hielden met elkaar contact. De lutherse koning Frederik van Pruisen en de orthodoxe tsarina Catharina II van Rusland waardeerden het collegewerk van de paters in wat nu Litouwen en Wit-Rusland heet. Ze mochten er mee door gaan.

Novicen

In 1801 keurde paus Pius VII goed dat in Oost-Europa de jezuïeten weer novicen aannamen. In 1804 vertrok de 18-jarige Amsterdamse student Jan Philip Roothaan naar het huidige Letland om daar zijn noviciaat te beginnen. Dus, in 1773 was de orde met het pauselijk decreet *Dominus ac Redemptor* wel formeel opgeheven, maar niet volledig verdwenen. De groep overlevende, die uiteindelijk 600 man telde, was niet tevreden met hun schuilkerk-bestaan. Voor een formeel herstel van de orde was meer nodig. De toestemming van de paus om op een zacht pitje in het Russische rijk voort te bestaan, was te mager. Er moest een algehele toelating voor de terugkeer van de jezuïeten komen. Die kwam in 1814 kort nadat paus Pius VII in Rome was teruggekeerd van een gevangenschap die vijf jaar geduurd had. Keizer Napoleon had zijn arrestatie bevolen, maar Napoleon was verbannen naar Elba. De paus keerde terug naar Rome en begon met kardinaal Consalvi een groots herstelprogramma van de Katholieke Kerk. De terugkeer van de jezuïetenorde hoorde daarbij. De ironie van de geschiedenis is dat de Orde, eenmaal heropgericht, enkele jaren later uit Rusland verdreven werd.

Het herstel ging in Europa sneller dan daarbuiten. De bloeiende missies in Noord- en Zuid-Amerika, India en Azië waren vernietigd en het duurde tot ergens halverwege de negentiende eeuw voordat er weer jezuïeten in al deze continenten te vinden

Paus Pius VII

waren. Overwegend protestantse landen als Groot-Brittannië en Nederland maakten hun terugkeer aanvankelijk onmogelijk. In die eerste helft van de negentiende eeuw is er eerder sprake van een protestantse missie-ijver. De jezuïeten kregen bijna nergens hun vroegere posities of bezittingen meer terug. De patronage door de Portugese, Spaanse en Franse koningen van katholieke

missionarissen was voorbij. De missiebeweging van de negentiende eeuw vond plaats onder de leiding van de Congregatie *de Propaganda Fide*. Deze centralistische aanpak verschilde van de innovatieve aanpak onder de oude Sociëteit in de zestiende en zeventiende eeuw. Missie werd uitdrukkelijk 'kerkplanting'. Toestemming om te gaan missioneren was niet langer afhankelijk van de kroon maar van een congregatie in Rome. Het slag missionarissen verschilde van de missionarissen uit de zestiende of zeventiende eeuw. Geen originele vernieuwers als Ricci, De Nobili of Schall von Bell meer, maar wel kerkbetrokken sjouwers die pastoor, hoofdpastoor, apostolisch prefect, apostolisch vicaris of zelfs bisschop in de gebieden overzee werden. De protestantse missies waren betrokken bij de afschaffing van de slavernij. Ook in de katholieke missies kreeg het 'sociale' een eigen apostolische waarde. Opvoeding kwam terug. Naast uitgestrekte parochies met een hoofdkerk en vele staties, kwamen ook colleges en universiteiten. De missionerende paters en broeders overleefden de dekolonisatie. Nu bloeien er jezuïetenprovincies in India, Indonesië, Korea, Afrika en Latijns Amerika. Een jezuïet uit zo'n overzeese provincie is thans bisschop van Rome.

Het jubileum 1814 - 2014 is niet zozeer bedoeld voor geschiedkundigen om een mooie bundel met artikelen samen te stellen, maar is bedoeld voor elke jezuïet, voor al onze familieleden en onze vrienden, voor onze sponsors: de orde leeft, gelouterd en opnieuw uitgeplant, in alle continenten. Dit eeuwfeest is aanleiding tot bezinning: wie zijn we, hoe staan we ervoor, wat zijn de uitdagingen die op ons af komen.

Eduard Kimman SJ

Paus Pius VII ontvangt pater Luigi Panizzoni, provinciaal overste van Italië in 1814 en overhandigt hem het decreet over het herstel van de Sociëteit.

Theologie in Utrecht

Jos Moons SJ bij beeld van St. Ignatius. Foto: Wil Groen.

Kort na het afsluiten van het Tweede Vaticaans Concilie, in 1965, kwamen in Nederland de verantwoordelijken voor de priesteropleiding in bisdommen, ordesprovincies en congregaties bijeen om te bespreken hoe de vele filosofische en theologische studiehuisen en seminaries konden bijdragen aan de vernieuwing van hun opleidingen. Samenwerking was, dacht men al spoedig, een vereiste. Nog geen twee jaar later was er sprake van een integratie van de filosofiestudie met de theologiestudie in vijf geconcentreerde opleidingen in Nijmegen, Heerlen, Tilburg, Utrecht en Amsterdam. De jezuïeten kozen voor Amsterdam. Onze studenten werden ondergebracht in studiehuisen van tien, twaalf of iets meer medebroeders. Soms met een docent of twee erbij. Andere docenten woonden in een docentenhuis. De opleiding zelf was ondergebracht in de KTHA, de Katholieke Theologische Hogeschool Amsterdam. Ik herinner me uit die tijd een affiche: 'theologie studeren doe je in Amsterdam'.

Jos Moons

Animo om theologie te studeren of om een ambtsopleiding te volgen nam drastisch af in de jaren zeventig en tachtig. Op een gegeven moment fuseerden Heerlen met Nijmegen en Amsterdam met Utrecht. Thans kan er theologie gestudeerd worden in Nijmegen (Faculteit der Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen), in Tilburg (Tilburg School of Catholic Theology) en in Utrecht, dat de tweede vestigingsplaats voor Tilburg is. Deze drie plaatsen bieden in eerste instantie goed academisch onderwijs aan, te midden van andere wetenschappelijke faculteiten; ze leiden mensen op tot kerkelijke, maatschappelijke en wetenschappelijke functies. De Nederlandse jezuïeten hebben vooral banden met de opleiding in Utrecht, waar Jos Moons SJ in een dubbele capaciteit aanwezig is: zowel als student die een doctoraat voorbereidt alsook als pastor van de studenten. Jos Moons beschouwt dit als een mooie combinatie. Destijds is hij overgestapt van het parochiepastoraat naar de jezuïeten wegens de spiritualiteit. Weliswaar studeert hij graag, maar 'door de gesprekken met de studenten loop ik hier niet alleen rond als hersenen op steeltjes'. Bovendien gaat hij zo'n zes keer per jaar voor in de liturgie van de academische gemeenschap: 'Ik noem dat een voorrecht, voorgaan in geloof op een faculteit theologie!' Niette-

min gaat de meeste tijd op aan studeren. Jos onderzoekt de rol van de Geest in de Kerk volgens het Tweede Vaticaans Concilie. Het denken daarover is nogal veranderd. Een cynisch grapje verheldert hoe. Dat grapje zegt dat voor het Concilie de rol van de leek was 'to pay, to pray and to obey'. Dat klopt wel een beetje. Voor het Concilie bijvoorbeeld was een belangrijke kerkelijke rol van de Geest: de waarheid van het hiërarchische spreken garanderen. Met het Concilie ontstond er aandacht voor het werken van de Geest in leken, zodat de Geest niet meer exclusief als een hiërarchisch privilege beschouwd wordt. Bovendien ging het ook om eenheid en om naastenliefde, niet alleen om waarheid.

Indiase karmeliet

Utrecht-Oost is ongeveer een kwartier fietsen vanaf het centrum. Ooit was daar een communiteit voor jezuïeten die in Utrecht studeerden. Dat huis is in 2010 beschikbaar gesteld aan de Faculteit voor huisvesting van mogelijke priesterkandidaten. Bijna vier jaar woonde er de Indiase karmeliet Cyril Kuttianikkal. Hij fungeerde als priester voor de studenten in huis. In India zou je zo'n woonsituatie al gauw een ashram noemen: een huis waar studenten wonen. Cyril schreef een studie over de *Khrish Bhakta*-beweging in India. Hij promoveerde op 7 februari tot doctor aan de Universiteit van Tilburg. De studie begint sociologisch over deze groepering van 50.000 tot 60.000 Indiërs die eigenlijk nog hindoe zijn, maar al met een been in de Kerk staan. Ze zijn niet gedoopt maar ze komen met duizenden wekelijks bij elkaar om te bidden, de Bijbel te

lezen en elkaar te stimuleren een christelijk leven te leiden. Maar er ontbreekt iets: ze gaan niet ter communie. Ze zouden wel graag de eucharistie willen vieren en de communie ontvangen maar ze zien op tegen het doopsel. Daardoor zouden ze zich helemaal losscheuren van hun hindoeïstische familieleden. Degenen die wel gedoopt willen worden, zijn *dalits*. Die horen nu nergens bij, maar als gedoopten horen ze bij de Kerk. De gewone Indiër is hindoe. Hindoe zijn, in India, is meer een kwestie van een sociale stratificatie dan het praktiseren van een religie. Een hindoe die zich laat dopen, maakt zich los van de sociale structuur, zijn familie, zijn kaste en alles wat India bijeen houdt. Hindoes hebben niets tegen Jezus Christus of het christendom, maar wie overstapt naar de Kerk, raakt zijn plaats in de samenleving kwijt. Op dit punt aangeland vraagt de schrijver zich af: is er een christendom mogelijk zonder doopsel? Met een andere initiatie? Wat kan de Kerk betekenen voor deze duizenden aan Christus toegewijde hindoes? Niet hun geloof maar de cultuur verzet zich tegen hun doopsel. Kan er een verchristelijking van het hindoeïsme ontwikkeld worden voor de aanhangers van de *Khrish Bhakta*-beweging, waar de eucharistie belangrijker is dan het doopsel? Wat verrast is dat deze vragen komen uit de mond van weinig ontwikkelde en soms ongeletterde mensen. Cyril geeft het antwoord op die vragen niet, maar heeft ons wel een originele benadering geschonken. Inmiddels is hij weer terug in India waar hij onder meer godsdienstsociologie gaat doceren.

Theologie studeren in Utrecht en tegelijkertijd je voorbereiden op een ambt of *ministerium* binnen de Kerk is thans mogelijk voor jonge vrouwen en mannen. Sinds de verhuizing uit de universitaire campus de Uithof naar de binnenstad van Utrecht, meer dan een jaar geleden, is het studentengetal meer dan verdubbeld. Theologie studeren doe je in Utrecht.

Eduard Kimman SJ en Jos Moons SJ

Cyril Kuttianikkal (rechts) bij zijn promotie, met Jos Moons. Foto: Nico de Groot.

Het pad van Ignatius

Bedevaartstocht voor de 21^e eeuw

'Wij willen aan mannen en vrouwen van de 21^e eeuw de kans bieden om dezelfde ervaring op te doen als Ignatius in zijn tijd opdeed: door inkeer de zin ontdekken van leven en werken'.

Tussen Loyola en Manresa liep Ignatius in 1522 meer dan 650 km. Deze bedevaartstocht veranderde zijn leven. Nu, bijna 500 jaar later, herontdekt de Sociëteit van Jezus deze weg en presenteert hem als een nieuwe bedevaartstocht voor de 21^e eeuw. De initiatiefnemers verwijzen naar de tocht die Ignatius zelf liep. Daarom zal de *gele pijl* die de deelnemers onderweg tegenkomen niet alleen de weg tonen, maar ook verwijzen naar de innerlijke weg die kan worden gegaan. Twee Spaanse jezuïeten en een Amerikaan namen het initiatief. Ze liepen ooit de weg naar Compostela en vroegen zich af waarom ze niet een route zouden herwaarderen die in eigen streek ligt en uit de ignatiaanse traditie voortkomt. Gedurende twee jaar tekenden zij de weg uit, vertrekkend vanuit de schetsen die Ignatius tekende in zijn *Verhaal van de Pelgrim*. Het

resultaat is een tocht van 650 km verdeeld over 27 etappes.

Voor elke etappe is een kaart uitgestippeld, zijn interessante bezienswaardigheden aangeduid en logementsmogelijkheden gegeven. Kortom, alle nodige info. Daarbij wordt een aangepaste versie van de Geestelijke Oefeningen gevoegd. Dit alles staat op het web onder: www.caminoignaciano.org. Deze website is in verschillende talen te raadplegen. Wie de tocht wil lopen moet deze website zeker bezoeken. (zie kader)

De tocht begint in Loyola, waar zich het geboortehuis van Ignatius bevindt. Daar maakte hij van op zijn ziekbed een grondige ommekeer mee. Hij beslist als pelgrim naar het Heilig Land te trekken. Als pelgrim vertrek je vanuit Loyola en loopt de weg naar het heiligdom van Arantzazu, in Guipuzcoa tot in Navarrete. Ignatius zelf wilde in Barcelona geraken om vandaar in te schepen richting Heilig land. Wij gaan dus verder via Logroño, Tudela en het land van Aragon. Verder naar Lleida. We groeten onderweg Petrus Claver in zijn heiligdom in Verdu, om dan op te klimmen naar Montserrat. Daar trok Ignatius pelgrimskleren aan. Zo komen we uitein-

St. Ignatiusbasiliek in Loyola

delijk toe in Manresa. Hier bleef Ignatius meer dan tien maanden. Is dit niet de geboorteplaats van de Geestelijke Oefeningen die zoveel mensen sindsdien heeft geholpen Gods wil te vinden? Manresa is tevens het eindpunt van deze Ignatiaanse bedevaartstocht. Na het voorleggen van de vereiste stempelkaart krijgt men er *de Ignatiana* of het bewijsstuk dat de bedevaart volbracht werd. Fysieke tocht en misschien nog meer inwendig avontuur. Voor wie deze innerlijke dynamiek wil ondervinden zijn er gebeds- en meditatiesuggesties bijgevoegd.

Zo kan deze tocht op verschillende manieren gelopen worden: als fysieke uitdaging, als verblijf in de natuur, als vakantie zelfs; anderen zullen er tevens een innerlijke bedevaart van maken. Het *Pad van*

Ignatius is er voor iedereen: voor wie uitzonderlijk mooie natuur wil doorlopen, wie historische plekken van grote waarde wil bezoeken, de plaatselijke keuken wil proeven. Dit alles verrijkt de waarde van de onderneming.

De tocht kan ook met de fiets of zelfs met de auto gereden worden. In feite wordt ieder uitgenodigd om de tocht een eigen inkleuring te geven.

Ignatius, de pelgrim, vertrok op een belangrijk ogenblik in zijn leven. Tijdens de tocht nam hij ingrijpende beslissingen. De tocht veranderde zijn leven en dat van veel anderen. Met dit Pad van Ignatius wil de Sociëteit van Jezus de pelgrim van vandaag een dynamiek tot verandering bieden.

José Luis Iriberry SJ

Directeur Technisch Bureau Het Pad van Ignatius

Vertaling en bewerking: *Walter Fabri SJ*

De bovenvernoemde website

www.caminoignaciano.org is een waardevolle bron van informatie niet alleen voor wie de tocht wil lopen maar voor ieder die via een staptocht wil groeien in een ignatiaanse verinnerlijking.

Een overzicht:

- Video's van de pelgrimsweg
- Boeken die je kan lezen voor je vertrekt
- Ignatiaans bezinningsmateriaal voor onderweg
- Hoe maak je je klaar voor de tocht? (trainingswandelingen)
- Wat zit er in je rugzak?

Landschap bij Montserrat

Dit is geen verdediging - Francis Spufford

'God bestaat waarschijnlijk niet. Dus maak je niet ongerust en geniet van het leven.' Deze tekst, een advertentie van de Nieuwe Atheïsten, stond enige jaren geleden op de Londense bussen. Gelukkig zijn er altijd christelijke auteurs die tegengeluiden laten horen; in ons geval de Brit Francis Spufford (1964). Eerder schreef hij over het verdwijnen van het vooruitgangsgeloof in de Sovjet-Unie *De rode belofte*; dit kreeg lovende kritieken in *de Volkskrant* en *NRC*. Spufford maakt niet zozeer bezwaar tegen het eerste gedeelte van de advertentietekst, want het wel of niet bestaan van God kan geen van beide bewezen worden. Hij heeft problemen met van het *leven genieten*. Hij is niet tegen *genieten*, maar, alleen maar genieten doe je van producten en het leven is geen consumptieartikel. Met betrekking tot het leven is genieten slechts één emotie; er is ook: ellende en hoop, lijden en troost, angst en rust. De slogan suggereert dat genieten de natuurlijke toestand van mensen is en dat vindt de schrijver een te rooskleurige voorstelling.

Augustinus wordt regelmatig geciteerd en ik denk dat we de basishouding van Francis Spufford om 'op een intelligente wijze pessimistisch te zijn over de menselijke natuur' (p.18) kunnen terugvoeren op deze grote kerkvader. Aan het eind van dit essay spreekt hij ook van het 'pessimisme van Jezus' (p.219); zijn omschrijving van de kerk als 'een alliantie van schuldige mensen' (p.52) die mogen ervaren bemind te worden door God, bevalt me beter.

Voor mij is dan ook het hoofdstuk waarin het jodendom en de islam, de twee wetsreligies, vergeleken worden met het christendom één van de meest leerzame. De eerste twee godsdiensten hebben bijvoorbeeld voedselregels die soms moeilijk te onderhouden zijn, maar onmogelijk is het niet. Het christendom echter stelt eisen waarvoor iedereen faalt: bijvoorbeeld, wie heeft zijn vijanden lief? De wereld om ons heen is vol onrecht, vol lijden ...

'En toch, en toch.' (pp.21, 165, 208) Op een dag in 1997 hoort Spufford toevallig in een café het adagio uit het klarinetconcert van Mozart. Beheerste vreugde, die het verdriet niet ontkent: dit is hoe de Genade klinkt. Alles waar hij bang

DIT IS GEEN VERDEDIGING! WAAROM HET CHRISTENDOM ONDANKS ALLES *verrassend veel* EMOTIONELE DIEPGANG HEEFT FRANCIS SPUFFORD

voor is, is waar, maar er is meer, er is ook de rust die alleen God ons schenkt. De vraag naar het waarom van het lijden en het onrecht is onbeantwoordbaar, maar christenen kunnen hier Jezus' boodschap van hoop tegenover zetten en dit doet de tekst op de atheïstenbus niet.

Spufford's stijl is persoonlijk: soms rauw en doorgaans razendsnel. Het betreft geen getuigenis: over zijn terugkeer naar de Anglicaanse Kerk is de schrijver discreet. Hij verdedigt het geloof niet op grond van rationele argumenten; het boek is dan ook geen voorbeeld van de traditionele *apologia*. Volgens de ondertitel wil hij verdedigen 'Waarom het christendom ondanks alles verrassend veel emotionele diepgang heeft' - zonder zich hiervoor te verontschuldigen*.

Wiggert Molenaar SJ

*De oorspronkelijke titel van het boek: *Unapologetic* (Faber en Faber, London, 2012)

Dit is geen verdediging - Francis Spufford
Uitgeverij Ten Have, 2013
223 pagina's
ISBN 978 90 259 0306 0

€ 18,95

De *cohabitation* (2)

Vic Rubberecht, kersvers oud-leraar aan het Xaveriuscollege te Borgerhout hield bij het einde van zijn loopbaan een toespraak waarin met humor op de *cohabitation*, op het samenleven met de toenmalige jezuïeten wordt teruggekeken. Deel één kon u lezen in het winternummer 2013 van *Jezuïeten*, op pagina 22. Dit is het slot.

Na mijn studies bij 'de rooie rakkers', (Vic Rubberecht studeerde aan de RU Gent) kreeg ik een telefoontje van pater De Schrijver. Met de vraag of ik niet wou komen lesgeven? Toen ik repliceerde dat ik daar misschien niet de geschikte man voor was, was zijn antwoord: 'dat weet je pas over tien jaar, en dan nog!' Ik liet me dus overtuigen. Help, ik was leraar!

Eerst had je de leerlingen. Op een ochtend in september stond ik plots voor de klas: 24 paar ogen keken mij aan. Toen ik hen vertelde dat ik wat les-

geven betrof een totale leek was, stelden ze mij gerust. Dat waren ze gewoon. Regelmatig kregen ze zo iemand binnen. Ze gingen mij wel helpen. De leerling als coach. Er bestond immers nog geen toolkit voor beginnende leraars en evenmin onderwijsconsultanten.

Wie al die jaren van wie het meeste heeft geleerd? Ik van hen of zij van mij? Ik denk dat de balans op 50/50 staat.

Dan had je de collega's. Op diezelfde ochtend in september stond ik plots in de lerarenzaal. Als oud-leerling was ik helemaal geen onbekende. Ik had één, ondertussen verworven, nadeel: ik had wetenschappen gestudeerd en was onvermijdelijk een cultuurbarbaar. Een mening die toen hoofdzakelijk verspreid was onder de classici. Daar gingen ze aan werken. Het grappige was dat hoe minder je op de hoogte was van wiskunde of wetenschappen hoe

Vic Rubberecht in zijn klas, hij staat op de bovenste rij, tweede van rechts.

hoger je op hun culturele ladder stond. En hoe meer je er van afwist hoe lager.

Uiteraard gaf ik tegengas. Daarom sprak ik tot hun ergernis altijd over de afdeling 'dode talen en uitgestorven volkeren' in plaats van over de 'Latijnse'. Maar hun ontsteltenis bereikte een hoogtepunt toen ik op een deliberatie voorstelde een leerling van de 5e 'moderne' naar de 'Latijnse' te verwijzen omdat hij in de 'moderne' niet kon volgen. Dit was pas de pure barbarij. Zo is Rome ook ten onder gegaan.

Maar we zijn naar mekaar toe gegroeid.

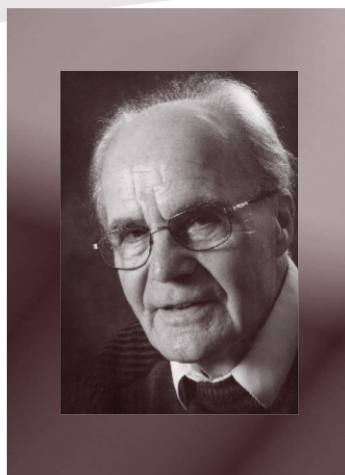
Dan had je onder die collega's uiteraard de paters. Bijna volledig akkoord met mijn vader: af en toe waren ze wat alweterig, ze hadden jezuïetenstreken en ze hadden humor. Een voorbeeldje van die humor? Op zeker dag wordt er in de lift een plakkaatje met ORA-liften opgehangen en prompt verschijnt op de trap ernaast een plakkaatje met LABORA.

Maar zijn ze wereldvreemd? Ik heb mijn twijfels. Want net aan de overkant van het college, tegenover de lift, was er een dame die op zomerse dagen op het balkon in monokini haar dosis vitamine D opnam. Af en toe stond ze ook recht. Vooral dit laatste tafereel kende bijval bij mijn leerlingen. Tot ik tijdens de vakantie één van de paters ontmoette die al pijprokend het bewuste tafereel gadesloeg. Op mijn commentaar dat God prachtig werk had geleverd, was zijn antwoord: 'Zeggen dat jullie daar allemaal voor gehuwd zijn en ik krijg dat hier op een presenteerblaadje aangeboden'. Een wereldvreemd antwoord? Langzaam verdwenen de paters uit de lerarenzaal: ofwel had men ze elders nodig ofwel gingen ze op rust. Soms gingen ze ook in andere huizen wonen. Maar gelukkig hadden we nog Luc Versteylen. Die was honkvast en bleef.

Er hangt maar één schaduw over mijn loopbaan: mijn carrièreplanning. Die is altijd in het honderd blijven lopen. Een voorbeeld: op de vroegere collegefuij ben ik begonnen als buitenwipper en heb mij opgewerkt tot 'eerste tapper'. Toen die fuij veranderde in een deftig bal moest ik terug beginnen als buitenwipper. Mijn anciënniteit was van geen tel. Maar onlangs zag ik mijn kans. Ze zochten een nieuwe provinciale overste en het moest een bioloog zijn. Dit was het. Maar toen kwam de aap uit de mouw: de vacature was enkel geldig voor een ongehuwde plantkundige.

Ik had een diploma dierkunde en was gehuwd! Duidelijk overgekwalficeerd! Ondanks mijn positieve houding, want ik voelde me echt niet te beroerd om deze eenvoudige taak op mij te nemen, werd mijn kandidatuur niet weerhouden.

Vic Rubberecht

Pater Anton Dekkers
(1922 - 2014)

Na zijn studie filosofie vertrok Anton Dekkers op 24-jarige leeftijd naar Denemarken. Er werkten daar Duitse jezuïeten, maar vanwege de oorlog hadden zij te weinig mankracht en daarom vroegen zij steun aan de Nederlanders om hen te helpen. Met uitzondering van zijn studie theologie in Maastricht en zijn tertiaat in Münster, is Anton in Denemarken gebleven tot op 81-jarige leeftijd. Hij voelde zich thuis tussen de Denen, wier informaliteit hij zeer waardeerde. Hij nam de Deense nationaliteit aan. Het viel hem dan ook moeilijk naar Nederland terug te keren, maar zijn toenemende blindheid maakte een langer verblijf in Denemarken onmogelijk.

Aanvankelijk werkte hij als leraar en schoolleider in Århus en Kopenhagen. In 1976 werd hij door bisschop Hans Martensen SJ gevraagd om secretaris-generaal van het bisdom te

worden. Dat was een taak waar Anton zich bijzonder goed op zijn plaats heeft gevoeld. Hij had een zeer goede band met de Deense bisschop en ook de priesters in het bisdom waren heel gelukkig met hem. Deze taak heeft hij 12 jaar lang vervuld. Daarna werd hij pastoor in Køge, dankbaar dat hij naast zijn administratieve werk nu ook de gelegenheid kreeg voor meer pastorale taken, daar waar – zoals hij het zelf uitdrukte – de mensen leven en sterven.

In die tijd begon ook zijn bijzondere belangstelling voor het sociale apostolaat, meer in het bijzonder voor een rechtvaardig economisch bestel. Hij schreef een interessant boekje over de Bijbelse grondslagen van een rechtvaardige economie, met de intrigerende titel Bijbelse Sabbath Economie. Het boekje verscheen in het Deens en het Engels. Hij beschrijft daarin hoe de Bijbelse wetten omtrent de sabbatjaren (Lev.25) tot doel hadden een concentratie van macht en geld te voorkomen in de Joodse maatschappij. Anton was ook betrokken bij de oprichting van de Deense OIKOS-Bank, die goedkope leningen verschaft aan kleine ondernemingen in ontwikkelingslanden. Anton was ook een toevlucht voor de katholieke vluchtelingen, die in de jaren '70 uit Zuid-Amerika naar het toen nog makkelijk asiel-verlenende Denemarken kwamen en hulp verwachtten van het bisdom. Teruggekeerd in Nederland ging hij wonen in het klooster-bejaardenoord Berchmanianum in zijn geboortestad Nijmegen.

Hij werd lid van de cliëntenraad, maar zijn ogen gingen steeds meer achteruit, zodat hij niet meer kon lezen en uiteindelijk helemaal niets meer zag. Maar zijn belangstelling voor het wel en wee van zijn medebewoners bleef. En ook zijn belangstelling voor het wereldgebeuren, tot in de laatste week voor zijn overlijden. Ondanks zijn handicap was hij een aangenaam en opgewekt huisgenoot, die node gemist wordt.

Pater Bernard Van Dorpe
(1936 - 2014)

Bernard Van Dorpe werd geboren op 11 februari 1936 in Kortrijk. Het gezin verhuisde niet lang daarna naar Londen. Daar leerde Bernard dat keurige Engels van hem spreken. In 1954 begon hij aan de priesteropleiding in het Groot Seminarie van Brugge. In 1958 stapte hij echter over naar het noviciaat van de Sociëteit van Jezus in Drongen. Na de gebruikelijke studies van filosofie en theologie

in Heverlee werd hij priester gewijd op 29 juli 1967. Van 1968 tot 1988 verbleef hij in Heverlee, als minister, als overste en opnieuw als minister. Hij nam het initiatief om het grote gebouw gedeeltelijk open te stellen voor studenten. Van dit studentenhome, Lerkeveld, heeft hij als eerste directeur een reussite gemaakt.

In 1988 begon zijn Brusselse periode. In de residentie van de Gesu (1988-1991), in het college van Brussel (1991-1993), opnieuw in de Gesu (1993-2002), dan in het nieuwe Arrupe Huis, ten slotte in het internationale huis in de Trevierenstraat. Telkens als overste of, hoe kon het anders, als minister. Bernard kon zich echter daartoe niet beperken. Hij heeft er veel werk verzet voor o.a. het Sint-Jan Berchmanscollege en voor CEBECO.

Op de duur begon evenwel de werklust, samen met zijn perfectionisme, zijn gestel aan te tasten. Om meer rust te vinden verhuisde hij in 2008 naar Mechelen, in 2010 naar Brugge en in 2013, voor verzorging, naar het Berchmanianum te Nijmegen. Hij leek aan de beterschap toen hij plots overleed op 6 januari 2014. In Vlaanderen was men hem ondertussen niet vergeten: voor zijn uitvaart was de jezuïetenkerk van Heverlee te klein.

Hallo iedereen, ik heet Bart Baele en ik ben een jezuïet uit de Vlaamse provincie. Na twee jaar filosoferen behaalde ik het bachelorsdiploma aan het Centre Sèvres te Parijs. Het was een fantastische periode om in *la cité de l'amour et de la lumière* te verblijven. Maar de tijd was gekomen om regentie, een periode van werken, te doen. Mijn provinciaal stelde mij voor om te werken als verpleegkundige in het Berchmanianum, een verzorgingstehuis voor mannelijke religieuzen. Na een korte bedenktijd aanvaardde ik deze nieuwe zending naar Nederland.

Voordat ik in Nederland aankwam, maakte ik nog een pelgrimstocht in Portugal. Ik wandelde op mijn eentje van Lissabon tot Santiago de Compostela. Het was een onbeschrijflijke ervaring van vrijheid en verantwoordelijkheid; van eenzaamheid en verbondenheid; van natuur en cultuur... Op het einde was mijn geestelijke en mijn lichamelijke conditie zo goed dat ik besloot om nog verder te trekken tot Finisterrae. Dat is een mythische plek waar *die-hard* pelgrims samenkomen om er ritueel hun pelgrimskleren te verbranden.

Op twee september kwam ik aan in Nijmegen. Mijn nieuwe communiteit ontving mij hartelijk. Ik leef nu samen met drie medebroeders: Ward Biemans, Theo van Drunen en Ben Frie. Deze kleine gemeenschap is voor mij een verademing. Hoewel we allemaal onze beperkingen hebben, proberen we elkaar toch een evenwaardige plaats in huis te geven. We luisteren naar elkaar en er wordt ook heel wat afgelachen.

Ik werk nu al vijf maanden in het Berchmanianum. Het is een heel uitdagende en boeiende periode. Na 17 jaar opnieuw het beroep van verpleegkundige uitoefenen is niet eenvoudig. Ik werk dagelijks in een groot team. Individueel vallen de meeste zorgverleners goed mee. Tijdens persoonlijke gesprekken valt het mij op hoe mensen soms worstelen in hun leven. Hun verhalen houden mij een spiegel voor en maken mij bewust om niet direct te oordelen. Ik heb bewondering gekregen voor het verpleegkundig werk. Proficiat aan allen die zo'n veeleisende job jaren volhouden. Als groep vind ik het vrouwenteam soms complex, want ik ben de (enige) man. Vrouwen hebben nu eenmaal hun eigen manier van communiceren, waardoor ik mij soms liever een beetje op de achtergrond hou.

Dagelijks ouderen verzorgen is een intens gebeuren. Als zorgverlener word ik geconfronteerd met de kwetsbaarheid van het leven. Het is niet altijd eenvoudig om met ouderen om te gaan. Ze gaan lichamelijk achteruit. Dat uit zich in gedrag en in emotie. Vreugde en verbittering zijn nauw met elkaar verweven. Sommige bewoners worden terug op zichzelf geworpen en dan ontdek je als hulpverlener dat ze gewoon mannen van vlees en bloed zijn. Maar ouderen zijn soms attenter voor de kleine dingen des levens. Ik krijg veel dankbaarheid van hen en dat maakt mij gelukkig. Het zijn de kleine attenties van kwetsbare mensen die mij doen groeien als mens.

Het allermooiste aan mijn regentie is dat medebroeders, collega's en ouderen voor mij een inspiratiebron kunnen zijn om mij vrij te voelen in mijn werk als verpleegkundige. Ze helpen mij onbewust een stukje op weg om een gelukkige jezuïet te worden.

Bart Baele SJ

OUDE ABDIJ DRONGEN

Brondag

'Op zoek naar een gebed van liefdevolle aandacht voor Gods nabijheid.'

Inleiders: Marc De la Marche en stafmedewerkers Oude Abdij.

Zondag 16 maart 2014 van 10 tot 17.30uur

Info en inschrijven zie lager

Paasdriedaagse in de Abdij

Van woensdagavond 16 april

tot Paasmorgen 20 april

De voormiddagmeditatie op Witte Donderdag:

Dirk Boone

Voormiddagmeditatie op Goede Vrijdag:

Pieter Van Petegem

Voormiddagmeditatie op Stille Zaterdag:

Kathie Velghe

Info en inschrijven zie lager

Geestelijke Oefeningen en kunst

Vierdaagse retraite met muziek en beeldende kunst

Naar Christus kijken doen we niet alleen met woorden uit de Schrift maar ook door de oren en ogen van kunstenaars.

Deze retraite verloopt in stilte.

Van woensdag 30 april (17u) tot zondag 4 mei 2014 (14u)

Begeleiding: Dries van den Akker SJ, Delft; Walter Fabri SJ en Jan Christiaens stafmedewerkers

Info en inschrijven: zie lager

Kunst en spiritualiteit

Twee woensdagavonden:

'De kracht van het beeld reikt verder dan de prent'

Woensdag 14 mei 2014: 20 uur:

'Niemand heeft God ooit gezien'

Woensdag 21 mei 2014: 20uur:

Inleider: Marc Delrue, ere-directeur van het

Museum voor Moderne Religieuze Kunst

Info en inschrijven: zie lager

BRONWEEKEND

6-7 september 2014

Hou dit weekend vrij.

Groot bronweekend met een dankviering, een studiedag over Jezus in de moderne kunst, een familiale barbecue en een 'boombal'.

Info en inschrijven:

Drongenplein 26-27

9031 DRONGEN

09.226 52 26

Mail: info@oudeabdij.be

www.oudeabdij.be

Jezuïeten Lage Landen gaan nieuwe wegen

De Nederlandse en Vlaamse jezuïeten maken van Amsterdam hun nieuwe uitvalsbasis voor ignatiaanse spiritualiteit.

Vanuit het Ignatiushuis in Amsterdam zal een nieuwe ploeg van jezuïeten en medewerkers een volledig nieuw aanbod doen, gericht op diverse groepen in Kerk en samenleving. Het concept van cursuscentrum, met vooraf ontwikkeld cursusaanbod, wordt losgelaten. In de plaats daarvan komt een 'atelierformule'. Vertrekkende van ingrediënten uit de jezuïtische en ignatiaanse traditie zullen trainingen op maat worden uitgewerkt voor geïnteresseerde groepen in Nederland en Vlaanderen: geloofsvorming, communicatietechniek, Geestelijke Oefeningen, keuzes maken, beroepsspiritualiteit, gebedstraining, onderscheiding van de geesten, enz. Bijzondere aandacht zal hierbij worden besteed aan interdisciplinariteit en interactiviteit. Internet wordt een geprivilegieerd medium. Het programma-aanbod van het oude Ignatiushuis is op 1 februari 2014 beëindigd. Op 1 oktober 2014 gaat het *nieuwe Jezuïeten Platform Ignatiaanse Spiritualiteit Lage Landen* van start.

Nikolaas Sintobin SJ

Jezuïeten Communicatie Centrum

Magis 2014 Dublin

Ben je tussen de 17 en 30 jaar, spreek je Engels en sta je open voor een ervaring van God, dan kan je deelnemen aan Magis 2014. Je bent bereid mee te doen aan een ervaring van commitment aan de armen, aan de kwetsbaren, aan de planeet. Je bent eveneens bereid om internationale vriendschappen op te doen in een geest van eenvoud. Meer info vind je op www.magis14.org of op facebook: magis2014.

Geestelijke Oefeningen

Dit jaar worden Geestelijke Oefeningen volgens de methode van de heilige Ignatius van Loyola gegeven in Drongen, Vlaanderen en wel:

Dertigdaagse: 5 juli - 3 augustus

Achtdaagse: 8-17 juli; 18-27 juli en 28 juli - 6 augustus.

Achtdaagse retraites vinden eveneens plaats in het Arnold Janssenklooster in Wahlwiller, Nederland en wel:

Van 6 - 13 mei door pater Ch. Swuste SJ, thema:

En het Woord is vlees geworden.

Van 19 - 28 oktober door pater P. van Breemen SJ.

Meer info: www.arnoldjanssenklooster.nl

'Wij willen aan mannen en vrouwen van de 21e eeuw de kans bieden om dezelfde ervaring op te doen als Ignatius in zijn tijd opdeed: door inkeer de zin ontdekken van leven en werken'.

José Luis Iriberry SJ

Directeur Camino Ignaciano

'Het pad van Ignatius'

www.caminoignaciano.org

Jezuieten is een uitgave van de Nederlandse en de Vlaamse Provincie van de Sociëteit van Jezus.

Het verschijnt viermaal per jaar en is bedoeld voor familieleden, vrienden, weldoeners en geïnteresseerden. Het blad is in principe kosteloos. Giften zijn altijd welkom, meer informatie hierover op pag. 2.